

Umeå universitet, 901 87 Umeå
Samhällsvetenskapliga fakulteten
Dekan Ulrika Haake
Telefon: 090-786 50 00
E-post: ulrika.haake@umu.se
www.umu.se

Yttrande
2016-10-19

Dnr FS 1.5-1302-16
Ert dnr Ju2016/04647/L5

Sid 1 (3)

Justitiedepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2016:42 Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m.

Den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet har fått möjlighet att bereda Umeå universitets yttrande över SOU 2016:42. Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m. Vi har i vår tur vänt oss till den Juridiska institutionen för ett underlag i ärendet.

Sammanfattning

Umeå universitet delar utredningens slutsats, på de grunder utredningen anför, att ett undantag från kravet på dubbel straffbarhet inte ska införas för brottet köp av sexuell tjänst. Universitetet avvisar förslaget att detta brott ska gradindelas genom att i ett andra stycke införa en särskild straffskala för grova brott. Härvid ansluter sig Umeå universitet till det yttrande som fyra av utredningens experter lämnat. Ytterligare grunder framgår nedan. Universitetet delar utredningens uppfattning att lagtexten, vad gäller det subjektiva brottsrekvisitet i 6 kap. 13 § brottsbalken, behöver omformuleras för att undvika tolkningssvårigheter. Hur lagtexten ska utformas har universitet dock inte tagit ställning till. Umeå universitet tillstyrker till viss del utredningens förslag till ny lydelse av 6 kap. 9 § brottsbalken, utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Universitetet utvecklar sin ståndpunkt nedan.

Köp av sexuell tjänst

I syfte att låta försvårande omständigheter få större genomslag och därigenom åstadkomma en mer nyanserad påföljdsbestämning föreslår utredningen att brottet ska gradindelas. Dock noteras att utredningen inte föreslår att straffmaximum ska förändras utan ligga kvar på det straffmaximum, som idag råder för brottet.

Den nuvarande straffbestämmelsen har en straffskala från böter och upp till fängelse ett år. Straffvärdet för alla brott ska bedömas utifrån bland annat de försvårande omständigheter som regleras i 29 kap. 2 § brottsbalken. Det nu aktuella brottet utgör inget undantag. Gällande rätt, rätt tillämpad, innehåller således redan idag en straffvärdebedömning som kan och ska ta hänsyn till de försvårande omständigheter som kan förekomma i brottet. Utredningen skriver också att det inte är fel på lagen utan att förklaringen till varför försvårande omständigheter inte får berättigat genomslag i straffvärde och därmed påföljdsval finns istället att hämta hos polis och åklagare, som bland annat på grund av resursbrist inte i tillräcklig grad låter utreda dessa omständigheter (s. 89–90). Att omfördela eller tillföra resurser till myndigheterna och satsa på utbildning hos dessa myndigheter är istället en framkomligare väg än att ändra på lagstiftningen. Detta är också något som de fyra experterna i sitt yttrande förordar.

Utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

Umeå universitet ställer sig mycket positiv till att brottet ska byta brottsrubricering till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, vilket både visar på skillnaden i förhållande till vad som gäller när den sexuella tjänsten tillhandahålles av en vuxen, men också bättre speglar vad det är frågan om, ett utnyttjande.

Genom den forskning som utredningen refererar till i avsnitt 4.3 finns idag bättre kunskap om de stora skador barn får i samband med utnyttjande i prostitution. FN:s barnrättskommitté har också i sin kritik mot Sverige så sent som 2015 framfört oro över den fortgående barnprostitutionen i Sverige (FN:s kommitté för barnets rättigheter: Sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport, CRCC/SWE/CO/5, 15 mars 2015 på svenska.)

Det är viktigt att den straffrättsliga lagstiftningen markerar allvaret vad gäller sexuella övergrepp mot barn. Detta är något som fullt ut också slagit igenom vad gäller övriga sexualbrott mot barn och bör också återspeglas i detta brott.

På de tungt vägande skälen ovan tillstyrker Umeå universitet den föreslagna straffskärpningen, dock med de invändningar som följer. Böter bör finnas kvar i straffskalan. Straffbestämmelsen fick sin nuvarande utformning och rubricering i samband med sexualbrottsreformen. I förarbetena framlades goda motiv till varför böter skulle finnas med i straffskalan. Något som idag motiverar en annan bedömning kan universitet inte se. Inte heller har utredningen pekat på några tungt vägande skäl som kan motivera en straffskala utan böter. Av en sammanställning av domar och strafförelägganden för köp av sexuell tjänst av barn 2006–2014 (s. 146) framgår också att straffvärdet för detta brott legat på fängelsenivå i två tredjedelar av fallen och att således böter endast har används i mindre mån. Den straffskärpning som utredningen föreslår i övrigt utgör, enligt Umeå universitet, en tillräcklig markerings och visar att brottet är betydligt allvarigare än motsvarande brott där den sexuella tjänsten tillhandahålles av en vuxen.

Utredningen föreslår en särskild straffskala för grova fall, där det särskilt ska beaktas om barnet befunnit sig i en utsatt situation eller om gärningen annars varit av hänsynslös art. Umeå universitet menar dock att brottet i sin normalvariant redan rymmer dessa omständigheter, samt att det alltid är ett utnyttjande av barnets utsatthet och ett vuxet hänsynslöst beteende när ett barn mot ersättning erbjuder sexuella handlingar. Det är ju just dessa omständigheter som medfört att brottet, enligt förslaget, ska omrubriceras och innehålla en strängare straffskala än 6 kap. 11 § brottsbalken. Lagtexten vad gäller de grova brotten bör således, enligt Umeå universitet, istället ge uttryck för att det för grova fall bör krävas att dessa omständigheter är särskilt kvalificerande.

Yttrandet har utarbetats av universitetsadjunkterna Anna-Karin Henning-Mäki och Eva Johnsson, samt docent Görel Granström, samtliga verksamma vid Juridiska institutionen, Umeå universitet.

Umeå universitet, 901 87 Umeå
Samhällsvetenskapliga fakulteten
Dekan Ulrika Haake
Telefon: 090-786 50 00
E-post: ulrika.haake@umu.se
www.umu.se

Yttrande
2016-10-19

Sid 3 (3)

Dnr FS 1.5-1302-16
Ert dnr Ju2016/04647/L5

Beslut i ärendet har fattats av docent Ulrika Haake, den Samhällsvetenskapliga fakultetens dekan, efter föredragning av fakultetssamordnare Åsa P Isaksson.

För den Samhällsvetenskapliga fakulteten

Ulrika Haake

Åsa P Isaksson